Internal

SNIJDERS | ROCKOX | HUIS

EXPO
15.10.26 → 31.01.27

Van Hemessen & vader

Het Antwerpse schildersatelier van
Jan en Catharina van Hemessen

PERSDOSSIER

THE NATIONAL GALLERY

THE BOWES MUSEUM

KBC

Vanaf 15 oktober 2026 presenteert het Snijders&Rockoxhuis een tentoonstelling van internationale allure: de eerste overzichts-tentoonstelling ooit gewijd aan het zestiende-eeuwse kunstenaars-gezin Van Hemessen.

Deze expo brengt een vergeten familie van artistieke pioniers opnieuw onder de aandacht en herschrijft zo het verhaal van de Antwerpse renaissance. Centraal staat een verrassend perspectief: dat van een schildersatelier waarin vader Jan én dochter Catharina samenwerkten, experimenteerden en hun blijvende stempel drukten op de kunstgeschiedenis.

JAN VAN HEMESSEN
Portret van een 37-jarige man, 1543
Antwerpen, The Phoebus Foundation

Met maar liefst 33 zestiende-eeuwse kunstwerken van de hand van Jan en Catharina van Hemessen is *Van Hemessen & Vader* de niet te missen najaarstentoonstelling van 2026. Bruiklenen uit niet minder dan 24 internationale collecties reizen naar Antwerpen, uit onder meer Berlijn, Londen, Praag en talrijke privéverzamelingen (zie volledig overzicht achteraan). Vanwege hun fragiliteit worden deze olieverfschilderijen op paneel zelden tot nooit uitgeleend. Ook verschillende meesterwerken uit particuliere collecties die nooit eerder aan het grote publiek werden getoond, zijn hier voor het eerst te bewonderen.

De samenwerking met The National Gallery in Londen en The Bowes Museum plaatst het Antwerpse project in een internationale context. Na afloop reist een selectie van de getoonde werken van Catharina van Hemessen nog door naar deze musea, waar haar oeuvre verder in de schijnwerpers zal worden geplaatst.

CATHARINA VAN HEMESSEN
Portret van een man, 1552
Londen, The National Gallery

JAN VAN EYCKE, ALIAS VAN HEMESSEN

Een vernieuwende schilder in het zestiende-eeuwse Antwerpen

Jan van Hemessen (ca. 1500-ca. 1557) is een van de meest vooraanstaande kunstenaars van de Antwerpse renaissance. Hoewel zijn naam vandaag wellicht minder bekend in de oren klinkt dan die van zijn tijdgenoten Quinten Massijs en Pieter Bruegel de Oude, genoot zijn werk tijdens zijn leven al een brede verspreiding en waardering.

Vanuit zijn Antwerpse atelier ontwikkelde hij een innovatieve, herkenbare beeldtaal. Monumentale religieuze voorstellingen gaan er samen met indringende portretten en scènes waarin alledaagse figuren opvallend dicht bij de toeschouwer komen. De tentoonstelling toont zijn oeuvre aan de hand van gesigneerde kernstukken, atelierwerken én recent herontdekte schilderijen.

Deze presentatie maakt ook de schaal en organisatie van zijn atelier zichtbaar. Herhaalde composities en technische parallellen wijzen op een productie waarin meerdere kunstenaars samenwerkten, maar waarbij de meester steeds de touwtjes in handen hield.

JAN VAN HEMESSEN
Portret van een meisje, de 'goudweegster', ca. 1528-29
Berlijn, SMB, Gemäldegalerie

JAN VAN HEMESSEN
Vanitas, ca. 1540-43
Rijsel, Palais des Beaux-Arts

JAN VAN HEMESSEN
De wenende bruid, ca. 1540
Praag, Narodni Galerie

CATHARINA VAN HEMESSEN

Een pionier herontdekt in haar wereld

Centraal in de tentoonstelling staat de artistieke relatie tussen Jan van Hemessen en zijn dochter Catharina. Hoewel Catharina vandaag als een sleutelnaam binnen de westerse kunstgeschiedenis geldt, werd haar werk nooit eerder op deze schaal in een tentoonstelling samengebracht.

CATHARINA VAN HEMESSEN
Portret van een vrouw, 1551
Londen, The National Gallery

Een absoluut hoogtepunt is haar *Zelfportret aan de schildersezel* uit 1548. Het geldt als het vroegst bekende geschilderde zelfportret waarop een kunstenaar zichzelf aan het werk voor de ezel afbeeldt. Het kleine paneel is niet alleen een beeld van de schilder, maar ook een uitgesproken profilering van haar professionele identiteit.

CATHARINA VAN HEMESSEN
Christina van Hemessen aan een virginaal, 1548
Keulen, Wallraf-Richartz-Museum & Fondation Corboud

CATHARINA VAN HEMESSEN
Zelfportret aan een schildersezel, 1548
Bazel, Kunstmuseum

Catharina onderscheidde zich vooral met zorgvuldig uitgewerkte portretten op klein formaat. Daarnaast vervaardigde zij ook een handvol religieuze voorstellingen. Dankzij de tentoonstelling gebeuren enkele nieuwe toeschrijvingen aan Catharina, wat zorgt voor een vollediger beeld van haar artistieke meesterschap.

In 1554 trouwde zij met de musicus Christiaen de Morien. Via zijn dienst aan het hof van Maria van Hongarije verbleef het echtpaar later in Spanje. Losgerukt uit haar artistieke thuisomgeving betekende dit vermoedelijk echter ook het einde van haar schilderscarrière.

Hoewel het oeuvre van Catharina van Hemessen traditioneel wordt afgebakend door een kleine groep gesigneerde werken, suggereert *Van Hemessen & Vader* dat haar aandeel binnen het atelier van haar vader groter was dan tot nu toe werd aangenomen. Stilistische en technische parallellen wijzen erop dat zij mogelijk meewerkte aan verschillende grotere composities. Zo werpt de tentoonstelling nieuw licht op zowel haar oeuvre als op de samenwerking binnen het atelier van de Van Hemessens.

CATHARINA VAN HEMESSEN
Rust op de vlucht naar Egypte, ca. 1555
Particuliere verzameling

ROCKOX & VAN HEMESSEN

Het is geen toeval dat de eerste tentoonstelling rond de familie Van Hemessen plaatsvindt in de voormalige woning van burgemeester Nicolaas Rockox (1560-1640). Een schilderij van Frans II Francken, met een feestelijk banket in zijn patriciërswoning, biedt een fascinerende inkijk in zijn kunstkamer en verzamelpraktijk. Tussen topwerken zoals *Samson en Delilah* van Peter Paul Rubens, religieuze panelen van Quinten Massijs en een reeks antieke bustes valt ook een voorstelling van de heilige Hiëronymus op. De maker van dit expressieve schilderij? Niemand minder dan Jan van Hemessen.

FRANS II FRANCKEN
Gastmaal in het huis van Nicolaas Rockox, ca. 1630-35
München, Bayerische Staatssammlungen, Alte Pinakothek

Nicolaas Rockox was bovendien niet de eerste in zijn familie die er een band met de kunst van Jan van Hemessen op na hield. Al een eeuw eerder, rond 1540, gaven zijn grootouders Adriaen Rockox en Catharina van Overhoff opdracht tot een monumentaal drieluik met het Laatste Oordeel voor hun privékapel in de Antwerpse Sint-Jacobskerk. Op de zijluiken zijn de rijkelijk uitgedoste stichters afgebeeld, samen met hun dertien kinderen, onder wie ook de vader van Nicolaas Rockox.

JAN VAN HEMESSEN & PIETER AERTSEN
Het Laatste Oordeel met donorportretten van Adriaen Rockox & Catharina van Overhoff, ca. 1540-45
Antwerpen, Sint-Jacobskerk

Dit indrukwekkende altaarstuk, dat al eeuwenlang *in situ* bewaard wordt, keert ter gelegenheid van de tentoonstelling uitzonderlijk terug naar het Snijders&Rockoxhuis. Het vormt zonder twijfel een van de absolute hoogtepunten van de expo en verbindt het verhaal van de familie Van Hemessen op tastbare wijze met dat van de familie Rockox.

Ook vandaag is de band tussen beide families zichtbaar. In de museale opstelling van het Snijders&Rockoxhuis bevinden zich tevens twee werken van Catharina van Hemessen: een indringende *Bewening van Christus* uit de eigen collectie en een *Portret van een dame met hondje,* in permanente bruikleen van de Vlaamse Gemeenschap.

CATHARINA VAN HEMESSEN
Bewening van Christus, s.d.
Antwerpen, Museum Snijders&Rockoxhuis

CATHARINA VAN HEMESSEN
Portret van een dame met hond, ca. 1551
Antwerpen, Museum Snijders&Rockoxhuis (langdurige bruikleen van de Collectie Vlaamse Gemeenschap)

NIEUW ONDERZOEK, NIEUWE VONDSTEN

Van Hemessen & vader heeft een krachtige impuls gegeven aan het onderzoek naar het leven en werk van zowel Jan als Catharina Van Hemessen. Bijgestaan door een wetenschappelijk comité van gerenommeerde experten (zie achteraan), werd voor het eerst doorgedreven biografisch, materiaal-technisch en kunsthistorisch onderzoek gevoerd. Dit resulteerde in een reeks nieuwe en vaak baanbrekende inzichten. Intensief archiefonderzoek maakte het mogelijk om het leven van vader en dochter preciezer in kaart te brengen en historische fouten te corrigeren.

De (on)bekende *Heilige Hiëronymus*

Nicolaas Rockox bezat een *Hiëronymus* van Jan van Hemessen. Eeuwenlang bleef het originele schilderij spoorloos. Een atelierversie werd al die tijd ten onrechte voor het verloren meesterwerk gehouden. Dankzij het onderzoek kon het authentieke schilderij worden herontdekt. Voor het eerst sinds eeuwen wordt het origineel opnieuw in Antwerpen getoond.

JAN VAN HEMESSEN
Heilige Hiëronymus, ca. 1543
Particuliere verzameling

Catharina's aandeel in het familieatelier

Technisch onderzoek en stilistische confrontaties ondersteunen de hypothese dat Catharina meewerkte aan enkele grotere composities van haar vader, en dan in de eerste plaats bij de uitvoering van achtergrondfiguren.

JAN VAN HEMESSEN EN CATHARINA VAN HEMESSEN (?)
Christus verjaagt de kooplieden uit de tempel, 1556
Nancy, Musée des Beaux-Arts

De Rockox-triptiek herbekeken

Nieuwe technische beeldvorming van het *Laatste Oordeel*-triptiek werpt een verrassend licht op het ontstaan van dit meesterwerk. Analyses tonen aan dat het middenpaneel tijdens het schilderproces in verschillende fases ingrijpend werd aangepast, wat een unieke inkijk biedt in de werkwijze van het atelier. Bovendien kan de uitvoering van verschillende figuren nu overtuigend worden toegeschreven aan de jonge Pieter Aertsen, die later zou uitgroeien tot een van de meest invloedrijke kunstenaars van de zestiende eeuw. Deze bevindingen plaatsen het schilderij in een nieuw kunsthistorisch perspectief.

Verborgen personage in Catharina's werk onthuld

Onder de verflaag van Catharina van Hemessens *Rust op de vlucht naar Egypte* schuilt een verrassend geheim. MA-XRF-onderzoek bracht een geknielde vrouwenfiguur aan het licht die voor het blote oog onzichtbaar is. De ontdekking biedt een zeldzame inkijk in het creatieve proces van de kunstenares in de periode net voor haar vertrek naar Spanje.

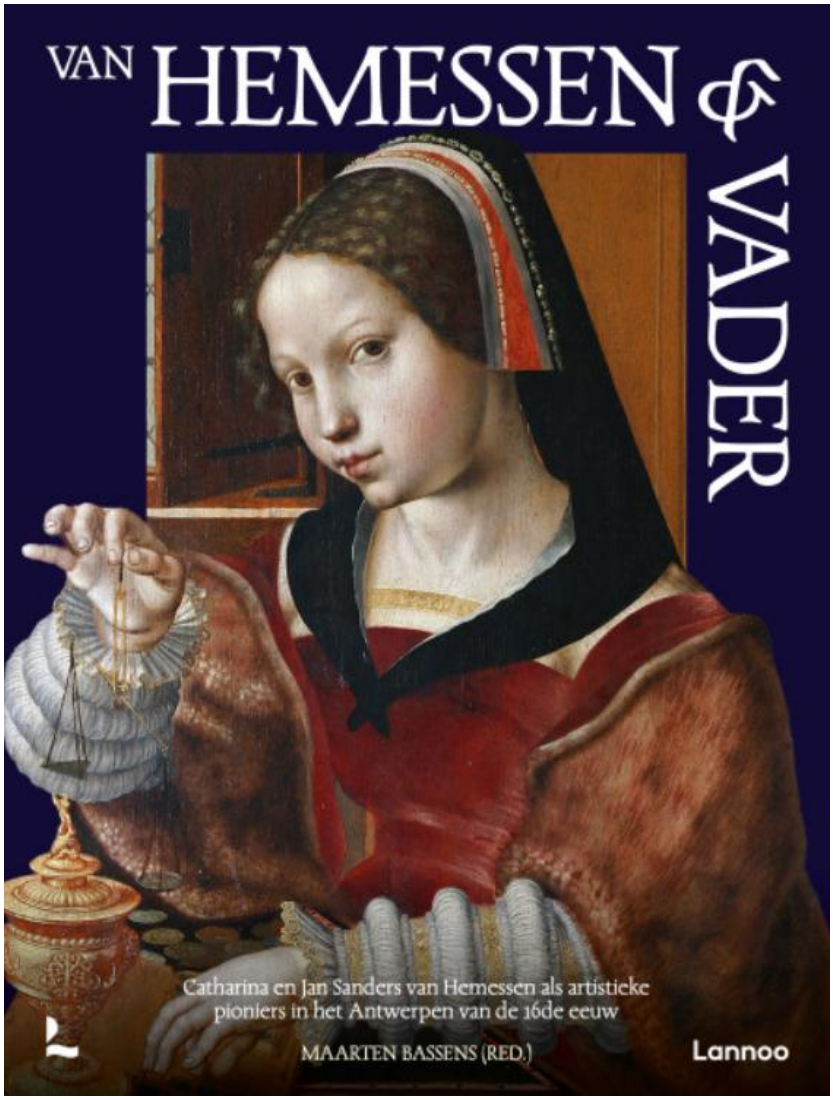

CATHARINA VAN HEMESSEN
Rust op de vlucht naar Egypte (opname met MA-XRF, map van lood (Pb) en ijzer (Fe), ca. 1555
Particuliere verzameling

Restauraties & acquisities

Verschillende bruiklenen uit onder meer Londen, Genua en Praag werden voor de tentoonstelling behandeld. Met de steun van KBC zorgde het Snijders&Rockoxhuis voor de restauratie van de 'eigen' *Heilige Hiëronymus* en de herontdekte en recent aangekochte *Christus als een man van smarten omgeven door engelen*.

De baanbrekende resultaten van dit onderzoek zijn duurzaam verankerd in een rijk geïllustreerde, beredeneerde catalogus, uitgegeven door Lannoo Publishers (ISBN 9789059962514). Deze standaardpublicatie verschijnt in een Nederlandse en Engelse editie en wordt wereldwijd verspreid. Zo bereiken de nieuwe inzichten over Jan en Catharina van Hemessen een internationaal publiek en vormen zij een blijvende referentie voor toekomstig onderzoek naar deze uitzonderlijke kunstenaarsfamilie. Het boek werd geschreven door een team van internationaal gerenommeerde experten.

Tentoonstelling

VAN HEMESSEN & VADER

Het Antwerpse schildersatelier van Jan en Catharina van Hemessen

Antwerpen, Museum Snijders&Rockoxhuis
15.10.2026 – 31.01.2027

In samenwerking met The National Gallery, Londen, en The Bowes Museum, Barnard Castle

Bruikleengevers:

Alkmaar, Bijl-Van Urk Master Paintings
Amsterdam, Rijksmuseum
Antwerpen, Sint-Jacobskerk
Antwerpen, The Phoebus Foundation
Bazel, Kunstmuseum
Berlijn, Staatliche Museen zu Berlin. Gemäldegalerie
Brussel, Collectie Vlaamse Gemeenschap
Brussel, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
Esztergom, Diocesan Museum
Genua, Musei di Strada Nuova – Palazzo Rosso
Gent, Collectie Jan Muller
Keulen, Wallraf-Richartz Museum & Fondation Corboud
Linz, Landesmuseum
Londen, The National Gallery
Nancy, Musée des Beaux-Arts
Praag, Narodni Galerie
Rijsel, Palais des Beaux-Arts

en talrijke internationale privéverzamelingen die anoniem wensen te blijven.

Wetenschappelijk comité:

Maarten Bassens (Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis)
Till-Holger Borchert (Aken, Suermondt-Ludwig Museum)
Karolien De Clippel (Antwerpen, KMSKA)
Kristina Mandy (Londen, The National Gallery)
Samuel Mareel (Antwerpen, KMSKA)
Maximiliaan Martens (Gent, UGent)
Christine Seidel (Londen, The National Gallery)
Anna-Claire Stinebring (New York, The MET)
Ruben Suykerbuyk (Rotterdam, Boijmans van Beuningen)
Matthias Ubl (Amsterdam, Rijksmuseum)
Peter van den Brink (onafhankelijk onderzoeker)
Margreet Wolters (Den Haag, RKD)

Contact:
Museum Snijders&Rockoxhuis
Keizerstraat 10
2000 Antwerpen

Dr. Maarten Bassens
Hoofdconservator & curator van de tentoonstelling
maarten.bassens@kbc.be - +32 474 70 57 74

Katrijn Van Bragt
Registrator & persverantwoordelijke
katrijn.vanbragt@kbc.be - +32 479 28 60 15

Afbeeldingen en digitale file:

https://www.snijdersrockoxhuis.be/nieuws-media/pers

Username: pers
Paswoord: rockox

